

TUNUS ÜLKE RAPORU

Akşehir Ticaret ve Sanayi Odası tarafından
hazırlanan Tunus lke Raporudur.

İçindekiler

GENEL BİLGİLER	3
Coğrafi Konum	3
Siyasi ve İdari Yapı	3
Nüfus ve İşgücü Yapısı	4
GENEL EKONOMİK DURUM	5
DIŞ TİCARET	6
Genel Durum	6
İhracatında Başlıca Ürünler	7
İthalatında Başlıca Ürünler	9
Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti.....	11
DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER	12
Dış Ticaret Politikası.....	12
İthalat Rejimi	13
Tarifeler ve Diğer Vergiler.....	13
Tarife Dışı Engeller	13
Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	21
Kambiyo Rejimi.....	21
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	22
Yatırımlarda Öncelikli Alanlar	22
Bilgi işlem ve haberleşme:	22
Elektrik-elektronik:	22
Mekanik:	22
Tekstil:.....	22
Gıda sanayii:.....	22
Deri ve ayakkabı:	23
Ülkedeki Serbest Bölgeler.....	23
Ülkede İş Kurma Mevzuatı.....	24
Ofis Açmak/Şirket Kuruluşu :	24
Yatırımlara Sağlanan Teşvikler.....	24
Oturma ve Çalışma İzinleri.....	25
Pazar ile İlgili Bilgiler	25
Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	25
Dağıtım Kanalları	26

Reklam ve Promosyon	26
Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme.....	26
Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler	26
Finansal Kiralama (Leasing) ve Franchising	27
Akreditif Kullanımı	27
Kamu İhaleleri.....	27
TÜRKİYE İLE TİCARET.....	28
Genel Durum	28
İhracat.....	29
İthalat	31
İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller.....	33
Türkiye-Tunus Serbest Ticaret Anlaşması:.....	33
İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar	34
Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler	34
Para Kullanımı	34
Pasaport ve Vize İşlemleri.....	34
Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri.....	34
Resmi Tatiller:.....	34
Dini Tatiller :	34
Çalışma Saatleri	35
Yerel Saat	35
Telefon Kodları	35
Ticaret Başmüsavirliği.....	35

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

Tunus, 162.155 km² yüzölçümüyle Kuzey Afrika'da yer alan bir ülkedir. Doğusu ve kuzeyinde Akdeniz, güneydoğusunda Libya, batı ve güney batısında Cezayir bulunmaktadır.

Kuzey bölgelerde ve kıyı boyu Akdeniz iklimi, iç kesimlerde ve güney bölgelerde yarı kurak çöl iklimi hakimdir. 1300 km'lik kıyı şeridinde sahip olan Tunus'un kuzeyi ve güneyi arasında yer şekilleri açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Kuzey ve batı bölgeleri arasında dağlık bir yapı göze çarparken, orta bölgelerde stepler, güneyde ise büyük çöller yer almaktadır.

Ülkede sıcaklık 11,4 (Aralık) ve 29,3 (Temmuz) arasında değişir. Kış boyunca sağanak yağış devam eder. Orta bölgelerde zeytin ağaçları, güneyde ise hurma ağaçları bulunmaktadır.

En önemli akarsuları, Oued Medjerda et Oued Méliane olup, güneyde yer alan Tozeur ülkenin en önemli gölüdür.

Siyasi ve İdari Yapı

Tunus'taki siyasi istikrarı, yeni bir anayasa hazırlanması ve yeni seçimlerin yapılması konularında, hükümet ile muhalefetin bir ortak yol bulmak için sürdürdükleri görüşmelerin sonucu belirleyecektir. Memnuniyetsizliğin ve kontrol edilemeyen huzursuzluğun, kamuda özellikle de gençler arasında tamamiyle yayılmadan önce uzlaşmanın sağlanması beklenmektedir.

Demokratik geçiş sürecinin tamamlanacağı ve yeni devrim riskinin azaldığı tahmin edilmektedir. İyimser tahminlere göre, ılımlı İslamcı Parti (Hizb al Nahda) koalisyonun lideri olacaktır. Geçici hükümetin, Mısır'daki Müslüman Kardeşler gibi sahip olduğu gücü tamamiyle kaybedebileceği düşünülmektedir.

Halkın, hem Nahda ve hem de muhalif siyasi partilere yönelik olarak eşit şekilde öfke duyması nedeniyle, partiler arasında uzlaşma sağlanması muhalif partilerin de çıkarına olacaktır. Bu nedenle, siyasi kazanç sağlamak için muhalefetin siyasi tıkanmayı uzatması ve devrimi teşvik etmesi pek mümkün görünmemektedir.

Tunus ordusunun küçük ve çoğu Arap devletlerinin aksine apolitik bir ordu olduğu göz önüne alındığında, Mısır'daki deneyimin aksine, ordunun ülke yönetimini devralması beklenmemektedir. Hükümetin önümüzdeki dönemde Tunus'un sosyal ve ekonomik zorluklarla mücadelesi daha az olmayacaktır. Özellikle, yeni hükümet laikler ve Salafiler (radikal İslamcılar) arasındaki gerginliği güç de olsa yatıştırmaya devam edecektir.

Bu arada, Cezayir ile sınır dağlık bölgesinde, İslamcı militanlarla mücadele için yapılan askeri hareketin arazi koşulları ve militanların gerilla taktikleri nedeniyle çok uzun süreceği tahmin edilmektedir. Turistik tatil köyleri gibi kalabalık yerleşim yerlerine ve ekonomik altyapıya yapılacak terörist saldırıların, özellikle laik partilerin seçimlerdeki performansının artmasına neden olabilir. Ekonomik durum düzelmez ise yeni hükümet de istikrarı korumak için mücadele edecektir. Kısa vadede istihdamda ve yaşam standardında gelişme beklenmemekte olup halkın memnuniyetsizliğinin devam edeceği tahmin edilmektedir. Önümüzdeki dönemde, siyasi istikrar ekonomik beklentilerin iyileşmesine bağlı olacaktır.

Alternatif bir senaryo ise; Siyasi istikrarı tamamen bozacak siyasi bir geçişin yaşanması, ekonomik koşulların daha da bozulması ve artan terörist saldırılar nedeniyle oluşacak memnuniyetsizlikten kaynaklanacak istikrarsızlıktır. Ancak, istikrarsızlık kitlesel kayıplara sebep olmadığı sürece ordunun hükümeti devirmesi beklenmemektedir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Tunus nüfusunun % 98,2'sini Araplar, % 1,2'sini genelde Tunus'un güney bölgesinde yaşayan Berberiler, kalanını ise Fransızlar ve İtalyanlar oluşturmaktadır. Tunus nüfusunun, % 98'i Müslüman (büyük çoğunluk Maliki Mezhebi), % 1'i Yahudi, % 1'i de Hıristiyanlar ve diğer dinlerdir.

Nüfusun % 80'inin orta sınıfta yer aldığı kabul edilen Tunus'ta, halkın % 4'ü asgari hayat standartlarının altında yaşamaktadır. Tunus nüfusunun % 64'ü kentlerde yaşamakta, ailelerin % 80'i mülkiyeti kendilerine ait konutlarda yaşamaktadırlar. Hane sayısının % 99,5'inde elektrik, % 97,8'inde su, % 97,1'inde TV ve % 85,2'inde mobil telefon bulunmaktadır. Tunus Sosyal Sigortalar Kurumunun üyelerine uzun vadeli ve düşük faizli otomobil kredisi sağlamasının etkisiyle, ülkedeki otomobil sayısında büyük artışlar görülmüş, 1994 yılında ailelerin % 15'i otomobil sahibi iken bu oran şimdi % 22,6 olmuştur.

Resmi rakamlara göre % 18,3 olan işsizlik, ülkenin kronikleşen temel ekonomik sorununu oluşturmaktadır. İş gücünün % 49'u hizmet, % 17,9'u tarım ve % 33,1'i sanayide istihdam edilmektedir.

Tunus Afrika'nın en iyi kalifiye iş gücüne sahip ülkesidir. Tunus'ta 10.000 civarında çeşitli dallarda mühendis bulunmaktadır Tunus'ta iş başvurularının % 53'ü, üniversite mezunları veya profesyonel yetişmiş iş gücüne sahip kişilerce yapılmaktadır. Tunus'ta 2000 kişiye bir bilim adamı düşmektedir. Tunus'ta yeterli sayıda mühendis ve kalifiye eleman bulunmakta, elemanın tecrübesine ve niteliklerine bağlı olarak ücretleri değişmektedir.

Tunus'ta yabancı dil olarak Fransızca kullanılmakta ve çok yaygın olarak konuşulmaktadır. İngilizce bilen kişi sayısı çok sınırlı olmakla birlikte, özellikle Türkiye'de çeşitli üniversitelerde eğitim görmüş eleman bulmak mümkündür. Vasıfsız iş gücü temininde bir sorun bulunmamaktadır.

Aylık ücret, ilgili kanuna göre belirlenen asgari ücrete uygun olmak şartıyla, toplu sözleşmeler veya işçi-işveren arasında yapılacak sözleşmeyle serbestçe belirlenmektedir.

Asgari ücretler, aylık 40 saat üzerinden 246 TD ve 48 saat üzerinden 286 TD dir.

Ülkede eğitime özel bir önem verilmektedir. Burada amaçlanan, belirlenen ekonomik ve toplumsal kalkınma hedefleri doğrultusunda ülkedeki yetişmiş, eğitilmiş nüfusun oranının yükseltilmesidir.

Okula giden kız ve erkek çocukların sayısı hemen hemen eşit düzeydedir. Devletin eğitim-öğretim harcamaları toplam GSYİH'nin % 5'ini oluşturmaktadır.

13 üniversite bulunan ülkede yükseköğrenim gören öğrenci sayısı 336 bin'dir. Üniversitede okuyan kız öğrencilerinin oranı %59,5'tur.

Yüksek öğretim kurumlarında her bir öğretim görevlisine 17,4 öğrenci düşmektedir. Genel bütçe içerisinde yüksek öğretime ayrılan pay % 6,1 düzeyindedir.

Tunus Sosyal Sigorta Sistemi hemen hemen bütün ücretli ve hak sahiplerine mesleki ve sosyal kategorilerine bakmaksızın hizmet vermektedir. Sosyal sigorta işveren payı % 18, sosyal sigorta işçi katkı payı ise %8,47 olup, toplam % 26,47 'dir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Tunus ekonomisinin genel yapısı incelendiğinde, ülkenin bağımsızlığını kazandığı 1956 yılından 1970'li yıllara kadar devletin ekonomik yaşama önemli ölçüde müdahale ettiği görülmektedir. Sömürge döneminin bir sonucu olarak yabancıların elinde bulunan geniş araziler 1964 yılında kamulaştırılarak köylülere dağıtılmış, aynı dönemde köylüleri tarım kooperatiflerinde örgütlemeye yönelik girişimlerde bulunulmuş, ancak sözkonusu girişimlerden kırsal kesimdeki yaygın muhalefet ve kredi veren devletlerin baskısı sonucunda vazgeçilmiştir. Tunus'ta 1972 yılından itibaren özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesi amacıyla bazı önlemler yürürlüğe konmasına rağmen, gerçek anlamda serbest piyasa ekonomisine ancak 1987 yılında adım atılabilmektedir.

Tunus ekonomisi, turizm başta olmak üzere, hizmet sektörü, tarım, tekstil ve konfeksiyon, hafif sanayiler ile petrol ve fosfat üretimine dayanan gelişme yolunda bir ekonomidir. Kalkınmaya dönük yatırımlarda gerek Batılı devletlerin (1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren Avrupa Birliği), gerek uluslararası kuruluşların sağladığı mali destek önemli yer tutmaktadır.

Tunus ekonomisinin dünya genelinde meydana gelen çeşitli ekonomik çalkantılara rağmen nispeten olumlu görüntü sergilemeye devam etmektedir. Tunus Hükümeti, ekonomiye ilişkin müdahalelerini sosyal istikrar, ücretler ve istihdam üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirecek şekilde uygulamaya büyük gayret sarf etmektedir. Dünya geneline göre global krizden en az etkilenen ülke olmuştur.

Gıda ürünleri ithalatta önemli bir yer tutmakla birlikte ülke, başta zeytinyağı olmak üzere önemli bir tarım ürünleri ihracatçısıdır. Dünya fosfat üretiminde ilk sıraları alan Tunus, fosfatı işleyerek fosforik asit ve gübreye dönüştürmektedir. Ülkede petrol ve gaz üretilmektedir. İmalat sektöründe ise, tekstil ve deri ürünleri en önemli ihraç kalemlerini oluşturmaktadır.

Üretimde ve ihracatta fosfat ve petrol eski önemini yitirmiştir. Diğer taraftan tekstil, gıda işleme, elektrikli ürünler önem kazanmıştır.

Tunus hükümeti, tekstil, makine ve elektrikli ürünler, otomotiv parçaları, eczacılık ürünleri, ayakkabı ve deri, gıda ve bilişim teknolojilerine yapılacak yatırımlar açısından rekabet avantajına sahip olduklarını duyurmuştur.

Tunus iç pazarının küçük olduğu düşünüldüğünde Tunus'un AB, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki daha büyük pazarlara giriş imkanını da yatırımcılara sunduğu görülmektedir. AB ile arasındaki Ortaklık Anlaşması, Avrupa pazarına girişte sanayi ürünlerinde gümrüksüz giriş imkanı sağlamaktadır.

İstihdam, bölgesel kalkınma, güvenlik ve istikrar, adalet olmak üzere dört temel başlık altında oluşturulan Hükümetin Eylem Planı Ulusal Kurucu Meclisine sunulmuştur. Eylem Planında, demokratik reformların gerçekleştirilmesi kapsamında, bağımsız bir yüksek seçim kurulunun, bağımsız bir görsel ve işitsel bilgi yüksek kurulunun kurulması, yolsuzluklarla mücadele için özel bir hukuki teşkilatın, sosyal paktın oluşturulması için ulusal bir konseyin ve temel reformlarla ilgili ulusal bir diyalog platformunun oluşturulması çalışmalarına yer verilmiştir. Eylem Planında sektörlerle göre alınacak tedbirler ve reformlarla ilgili başlıklar aşağıda sunulmaktadır.

- Siyasi hayatı ve demokratik reformları geliştirmek,
- Genel boyutta başta olmak üzere tüm boyutlarda güvenlik duygusunu pekiştirmek,
- Merkeze yakın bir sosyal yapı, ılımlı bir dini model ve çok kültürlü bir ortam,

- Hesap sorabildiği gibi barıştırmayı sağlayabilen bir adalet sistemi,
- İyi ve etkili bir yönetim,
- Yoksullukla mücadele,
- İşsizliğin düşürülmesi ve işe alım mekanizmalarının geliştirilmesi,
- Ekonomiyi ve yatırım ortamını geliştirmek, genel dengeleri korumak,
- Sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi için herkese yönelik çok boyutlu ve global kalkınma,
- Sağlıklı bir çevrenin niteliklerini birleştirmek ve doğal felaketleri öngörebilmek
- Dengeli bir bölgesel kalkınma
- Dış siyaset

Tarım ve balıkçılık sektörünün GSYİH'daki payı % 9'a yükselmiştir. İhracat gelirlerinin ise özellikle gıda işleme alanında yaklaşık %10'u bu sektörden elde edilmektedir. Bu sektör toplam işgücünün yaklaşık %16'sını istihdam etmektedir. Yerli üreticileri korumak için AB dışı ülkelere gelen ürünlere hükümet belirgin ticari engeller uygulamaktadır. Özellikle sermaye malı olmayan ithalata tarife dışı engeller uygulanmaktadır.

Tunus, Genel Preferanslar Sistemi çerçevesinde mamul mallarda, tarımsal ürünlerde ve el sanatları ürünlerinde; ABD, Kanada, İsviçre, Avustralya ve Japonya'nın tercihli tarifelerinden yararlanmaktadır. Ayrıca Mısır, Fas, Ürdün ile tarife engellerini kademeli olarak tümüyle indirmeye yönelik Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. 1998 yılında Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu'nda yayınlanan Rekabet Raporu'nda Tunus Kuzey Afrika'daki ikinci güçlü ülke olarak değerlendirilmiştir.

2018 yılına kadar Tunus'un GSYİH'ndeki artışın yılda %4'ün üzerinde olacağı tahmin edilmektedir. Bu dönemde, sanayi üretiminin yılda ortalama %4,2 oranında büyümesi ve tarım üretiminin ise %2,6 oranında büyümesi beklenmektedir. Aynı dönemde enflasyonun yılda ortalama %4,6 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

DIŞ TİCARET

Genel Durum

Tunus'un dış ticaretine baktığımızda, Yıllar itibarıyla giderek artan bir şekilde dış ticaret açığı veren Tunus, 2015 yılında 6,1 milyar \$ dış ticaret açığı verirken, 2016 yılında bu açık 3,6 milyar \$ düzeyindedir.

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon ABD Doları)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2003	8.026	10.951	18.977	-2.925
2004	9.684	12.736	22.420	-3.052
2005	10.493	13.174	23.667	-2.681
2006	11.694	15.007	26.701	-3.313
2007	15.165	19.099	34.264	-3.934
2008	19.319	24.638	43.957	-5.319
2009	14.445	19.096	33.541	-4.651
2010	16.426	22.215	38.641	-5.789
2011	17.846	23.952	41.798	-6.106
2012	17.007	24.470	41.477	-7.463
2013	17.060	24.266	41.326	-7.206
2014	16.760	24.793	41.553	-8.033
2015	14.073	20.223	34.296	-6.150
2016	13.216	16.796	30.012	-3.580

Kaynak : ITC_Trademap

İhracatında Başlıca Ürünler

Tunus'un ihracat yapısı ise ülkenin aynı zamanda üretim yapısını da yansıtmaktadır. İhracatta, kablo, hazır giyim, ham petrol, elektrik tesisat malzemeleri, zeytinyağı, taşıt araçları aksam ve parçaları, TV alıcıları, ayakkabı, spor giyim, hava taşıtlarının aksam ve parçaları önemli bir yer tutmaktadır.

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 ABD Doları)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
	TOPLAM	16.759.748	14.073.488	13.216.300
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	1.823.239	1.626.799	1.680.768
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	610.969	451.951	873.999
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	291.038	227.223	509.319
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	459.415	359.313	465.630
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	285.697	948.587	445.418
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	332.557	306.003	406.522
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	425.678	336.716	364.633
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deriden olan ayakkabılar	288.903	241.691	333.230
6211	Spor, kayak ve yüzme kıyafetleri; diğer giyim eşyası	640.064	510.873	280.037
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	162.257	151.088	262.003
8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	392.128	271.883	239.318
804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	230.490	228.881	239.254
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	733.076	291.744	222.388
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	314.318	256.072	214.829
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	271.244	119.970	193.558
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	185.327	158.073	189.988

6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	151.497	118.305	177.756
2809	Difosfor pentaoksit, fosforik asit ve polifosforik asitler	259.081	163.524	166.544
3926	Plastikten diğer eşya	207.829	181.088	156.627
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	5.160	97.849	141.873
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontrol cihazları	76.665	156.237	132.109
6104	Kadın ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, etek, pantolon, tulum ve şort (örme)(yüzme kıyafeti hariç)	35.691	33.676	119.706
9028	Gaz, sıvı ve elektrik sayaçları (bunların kalibre cihazları dahil)	111.583	125.821	119.517
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	111.333	112.890	119.342
6406	Ayakkabı aksamı, iç taban, topuk rampası, getr, tozluk, dizlik vb ve bunların aksamı	138.879	106.146	115.560
6212	Sütyen, korse, korse kemer, pantolon askısı, çorap bağı, jartiyer vb. Eşya ve bunlar için parçalar	80.042	62.030	114.803
6205	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler	60.281	48.825	107.655
6307	Diğer hazır eşya (elbise patronları dahil)	128.290	129.320	104.817
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	48.117	57.537	102.394
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	125.496	110.773	100.804
4202	Deri ve köseleden sandık, bavul, valiz, evrak çantası, seyahat eşyası, kılıf vb.	66.218	51.670	99.564
2835	Fosfinatlar, fosfonatlar, fosfatlar ve polifosfatlar	163.084	123.753	99.288
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	96.190	75.503	98.770
6206	Kadınlar ve kız çocuklar için bluzlar, gömlekler ve gömlek-bluzlar	37.152	37.735	97.754
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	4.783	4.126	96.028
8409	Sadece veya esas itibariyle 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	133.827	113.973	91.855
6112	Spor, kayak ve yüzme kıyafetleri (örme)	51.647	41.226	91.027
8538	Esas itibariyle 85.35, 85.36 veya 85.37 pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam ve parçalar	149.634	114.722	86.611
8534	Baskı devreler	118.036	77.037	73.236

306	Kabuklu hayvanlar (canlı, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış veya benzer işlem görmüş)	47.737	51.929	70.915
-----	--	--------	--------	--------

Kaynak : ITC_Trademap

İthalatında Başlıca Ürünler

Tunus'un ithalatında tüketim mallarının payı yaklaşık % 30 gibi yüksek bir oran tutmakta olup, bu durum endüstri açısından ülkenin kendine yeterli olmadığını göstergesidir. Hammadde ve yarı mamuller ithalatı, başta pamuk ve kumaş olmak üzere, tekstil hammaddeleri, endüstri alet ve makineleri, mineral yakıtlar gibi enerji hammaddeleri, oto yan sanayi, plastik maddeleri ve türevleri, hububat ve demir çelik gibi hammaddelerden oluşmaktadır.

Tunus'a tekstil hammaddesi (iplik ve kumaş) ve tekstil makineleri, hububat (Tunus'un açığı bulunmaktadır), tütün ve mamulleri, çeşitli demir-çelik ürünleri, metal eşya, otomotiv yan sanayi ürünleri, büro makineleri ve haberleşme cihazları, elektriksiz makineler, ulaşım araçları, elektrikli makineler ve cihazlar ile inşaat malzemelerinin Tunus'a ihraç edilebilecek potansiyel ürünler olduğu düşünülmektedir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 ABD Doları)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
	TOPLAM	24.793.340	20.222.503	16.796.284
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.835.816	1.533.072	987.163
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	808.922	775.735	594.100
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, kutular vb)	437.557	355.424	480.345
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	368.469	323.845	365.425
1001	Buğday ve mahlut	530.430	610.709	334.261
8542	Elektronik entegre devreler	259.558	230.322	313.446
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	250.268	342.972	303.425
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	278.287	251.463	281.661
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	267.458	223.896	273.381
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	497.705	389.623	231.053
3926	Plastikten diğer eşya	224.299	216.465	230.111
5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. ı geçenler)	399.985	335.061	215.638

7407	Bakır çubuklar ve profiller	14.656	13.639	197.307
1201	Soya fasulyesi	246.794	219.817	197.250
8538	Esas itibariyle 85.35, 85.36 veya 85.37 pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam ve parçalar	383.104	274.959	168.998
6006	Diğer örme mensucat	51.533	50.276	163.276
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	191.463	156.730	150.725
4107	Sığır (buffalo dahil) ve atların dabaklanmış ve ileri derecede hazırlanmış post ve deri ve köselesi	118.841	86.313	148.189
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	134.080	39.856	139.538
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	219.802	187.172	138.003
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	117.703	108.723	126.801
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	1.647.797	888.183	124.738
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	277.054	213.473	113.179
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	104.116	91.857	111.089
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	190.474	178.727	109.000
8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	244.360	151.375	106.056
8479	kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	159.559	104.635	104.545
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialisterler, vb. (ilk şekilde)	136.711	105.905	104.117
6406	Ayakkabı aksamı, iç taban, topuk rampası, getr, tozluk, dizlik vb ve bunların aksamı	128.980	108.662	102.022
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	178.988	143.089	101.816
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	49.023	38.831	99.341
8547	Elektrikli makina, cihaz, alet, elektrik tesisatları için izole edici bağlantı parçaları, borular vb bağlantı parçaları	178.867	148.348	96.750
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer kapama malzemeleri	75.297	67.301	96.584
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	119.465	76.263	95.531

1507	Soya yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	111.428	92.920	91.431
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	103.720	85.945	83.131
7408	Bakır teller	320.698	298.953	79.599
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	113.094	85.715	79.563
2713	Petrol koku, petrol bitümeni ve petrol yağlarının veya bitümenli minerallerden elde edilen yağların diğer kalıntıları	147.528	114.265	79.420
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	59.918	43.857	79.311

Kaynak : ITC_Trademap

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Tunus, dış ticaretinin ağırlıklı bölümünü AB ülkeleriyle gerçekleştirmektedir. En yoğun ticari ve ekonomik ilişkilere sahip olduğu AB ülkeleri Fransa, İtalya ve Almanya'dır. 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren Tunus ile AB arasında serbest ticaret alanı oluşturulmuştur. Tarifelerin indirimi sanayi sektörüne yöneliktir, tarım ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsamamaktadır.

Buna ilave olarak, "İlerletilmiş Serbest Ticaret Bölgesi" kapsamında hizmet ve tarım sektöründe de müzakereler 2008 yılı Mart ayında başlamıştır. Tunus, 11 Kasım 2008 tarihinde gerçekleştirilen Tunus-AB Ortaklık Konseyi toplantısı sırasında imtiyazlı ortaklık statüsü talebinde bulunmuştur. Söz konusu imtiyazlı ortaklığın genel çerçevesinin ve amaçlarının belirlenmesini teminen bir ad-hoc komite kurulmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede, Avrupa Komşuluk Politikası (ENP) kapsamında Tunus'a söz konusu statünün verilmesi amacıyla bir yol haritasının belirlenmesine yönelik 2008 yılında başlayan görüşmeler devam etmektedir.

Tunus'un Serbest Ticaret Anlaşması olduğu ülkeler; Türkiye, AB, EFTA, Libya, Agadir (Mısır, Fas ve Ürdün), Moritanya'dır.

Tunus'un dış ticaretinde ilk üç sırayı, Fransa, İtalya ve Almanya almaktadır. Tunus'un dış ekonomik ilişkilerinde AB önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Tunus Arap dünyasında AB ile Ortaklık Anlaşması imzalayan ilk ülke olma özelliğine sahiptir. Tunus, dış ticaretinin ağırlıklı bölümünü AB ülkeleri ile gerçekleştirilmekte olup, en yoğun ticari ve ekonomik ilişkilere sahip olduğu başlıca AB ülkeleri Fransa, İtalya ve Almanya'dır.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (1.000 ABD Doları)

Sıra	Ülkeler	2014	2015	2016*	Toplamdaki Pay %
	TOPLAM İHRACAT	16.662.456	14.205.928	13.216.300	100.0
1	Fransa	5.354.854	4.418.184	4.608.722	34.9
2	İtalya	2.927.019	2.549.856	2.482.433	18.8
3	Almanya	2.155.214	1.832.882	1.800.935	13.6
4	İspanya	538.372	675.076	468.551	3.5

5	ABD	537.724	563.432	403.171	3.1
6	Belçika	396.832	311.674	322.295	2.4
7	Türkiye	196.697	144.077	214.382	1.6
8	Polonya	192.316	207.124	203.454	1.5
9	Fas	205.438	189.409	191.995	1.5
10	İngiltere	491.057	221.141	187.071	1.4
11	Hollanda	373.002	198.159	182.199	1.4
12	İsviçre	166.648	148.863	168.287	1.3
13	Hindistan	184.230	115.002	152.011	1.2
14	Çek Cum.	145.624	144.571	145.815	1.1
15	Çin	210.367	184.519	138.711	1

(*) Yansıtılmış veriler (Ülkenin ticaret yaptığı ülkelerden alınan veriler)

Kaynak: ITC Trade Map

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (1000 ABD Doları)

Sıra	Ülkeler	2014	2015	2016*	Toplamdaki Pay %
	TOPLAM İTHALAT	23.391.975	18.639.666	16.796.284	100.0
1	Fransa	4.454.019	3.982.277	3.582.061	21.3
2	İtalya	4.368.467	3.365.860	3.236.196	19.3
3	Almanya	1.764.659	1.527.965	1.569.142	9.3
4	Çin	1.235.774	1.240.208	1.306.518	7.8
5	Türkiye	915.041	819.094	910.720	5.4
6	İspanya	1.210.292	814.741	851.887	5.1
7	ABD	831.402	602.412	524.237	3.1
8	Belçika	438.162	362.954	388.197	2.3
9	Rusya	400.848	273.269	355.192	2.1
10	Hollanda	337.119	290.096	307.344	1.8
11	İngiltere	264.251	213.071	248.310	1.5
12	Hindistan	268.313	213.840	248.268	1.5
13	S. Arabistan	269.991	247.039	201.351	1.2
14	Portekiz	170.181	155.851	200.089	1.2
15	Hong Kong	126.943	156.394	198.483	1.2

(*) Yansıtılmış veriler (Ülkenin ticaret yaptığı ülkelerden alınan veriler)

Kaynak: ITC Trade Map

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Dış Ticaret Politikası

Tunus, beyan ve taahhütler itibarıyla uluslararası sisteme entegre bir dış ticaret politikası izlemekle birlikte, anılan ülkenin gerek Dünya Ticaret Örgütü nezdinde bildirimde bulunmasına rağmen indirim taahhütleri açısından yüksek tarifeleri bağlamış olması, gerek ithalatta uygulamakta olduğu teknik engeller nedeniyle esasen korumacı bir dış ticaret politikası takip ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan Tunus, stratejik sektörler dışında ithalatı serbestleştirme politikası izlemektedir. İthal edilen ürünlerin %97'si ön izin gerektirmemektedir. Tarım ürünlerine uygulanan gümrük tarife oranları yüksek olup, diğer bazı ithalat engelleri de bulunmaktadır. Tunus'ta tarım ürünlerinde %67 gümrük uygulanırken; diğer ürünlerde %31 uygulanmaktadır. Ancak, diğer Arap ve Kuzey Afrika Ülkelerinden ithal edilen tarım ürünlerine tercihli gümrük tarife oranları uygulanmaktadır. Arap ülkelerinden ithal edilen pamuğa gümrük vergisi uygulanmazken diğer ülkelerden ithal edilen pamuğa %17 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. Gıda ürünleri dahil olmak üzere Tunus Gümrükleri resmi bir açıklama göstermeden ürünleri reddedebilmektedir.

Patlayıcı maddeler ile askeri ve güvenlik ile ilgili donanımların Tunus'a ithalatında kontrol mekanizması çok sıkıdır. Bu mallar ülkeye ancak özel izinle ithal edilebilmektedir.

Tunus bankacılık sistemine göre, yerli ve yabancı bankalar müşterilerinin Tunuslu veya yabancı olmasına göre farklı işlemler uygulamaktadır. Yabancı firmalar (özellikle off-shore firmalar) off shore bankalarla çalışabilirken, Tunuslu firmalar sadece Tunuslu (in shore) bankalarla çalışmak zorundadır. Off shore bankalar uluslararası bankacılık sistemine tabidir ve her tür para transferi bu bankalar üzerinden mümkün bulunmaktadır. Ancak Tunuslu firmaların çalıştığı Tunus bankaları Merkez Bankasının izni olmaksızın döviz transfer edememektedir. Tunus vatandaşları yurt içinde döviz hesabı da açtıramamaktadır.

Tunuslu firmaların peşin ödeme yapamaması nedeniyle vesaik mukabili veya akreditifli ödeme şekillerini kullanma zorunluluğu vardır. Tunuslu iş çevrelerinde genelde vesaik mukabili ödeme tercih edilmektedir. Ancak, mal bedelinin tahsilinde herhangi bir güçlük karşlaşılmaması için akreditifli ödeme şeklinin kullanılmasında yarar bulunmaktadır.

İthalat Rejimi

Gıda ürünlerinin Tunus'a ithalatında teknik kontrol belgesi aranmaktadır. Teknik kontrol belgesi ürüne ilişkin teknik spesifikasyonları kapsamaktadır. Ayrıca, gıda ürünlerinin hijyen ve standardına uygunluğunu göstermektedir. Söz konusu belge, Tunus Ticaret ve El Sanatları Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir. Ayrıca, bitki ve hayvan ithalatında Tunus Tarım Bakanlığı tarafından bitki ve hayvan sağlığı sertifikaları düzenlenmektedir.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

Dünya Ticaret Örgütü'nün kurucu üyelerinden olan Tunus'un uyguladığı basit ortalama MFN tarife oranı %26,8, ağırlıklı MFN tarife oranı ise %21,3'dür. Tunus'a mal ithalatında gümrük vergisinin yanında %3 gümrük hizmet harcı, ürüne göre %1 sanayi geliştirme fonu, %5 çevre koruma vergisi, %10 ithal gelir vergisi tahsil edilmektedir. Katma Değer Vergisi, eğitim, sağlık ve toplum için hassas ürünler için %6, bilgisayar malzemeleri, üretim makineleri vb. için %12, diğer mal ve hizmetler için %18'dir.

Tarım ürünleri ve balıkçılık sektöründe faaliyet gösteren firmalar için kurumlar vergisi oranı %10, diğer sektörlerdeki firmalar için ise %35'tir. Asgari kurumlar vergisinin %15'i ve gelir vergisinin %45'i oranında olmak şartıyla kar ve yeniden yatırım gelirlerine %35'ten %100'e kadar vergi indirimi uygulanmaktadır. İşe başlama tarihinden itibaren ilk 10 yıl boyunca tarımsal projelerden sağlanan ihracat gelirleri ve bölgesel kalkınma projeleri vergiden muaf olup, ilk on yıldan sonra ihracat gelirleri süresiz olarak, bölgesel kalkınma projeleri ise 10 yıl süreyle %50 vergi indirimine tabiidir.

Tarife Dışı Engeller

Tunus, beyan ve taahhütler itibarıyla uluslararası sisteme entegre bir dış ticaret politikası izlemekle birlikte, anılan ülkenin Dünya Ticaret Örgütü nezdinde bildirimde bulunmasına rağmen indirim taahhütleri açısından

yüksek tarifeleri bağlamış olması nedeniyle esasen korumacı bir dış ticaret politikası takip etmektedir. Ayrıca, Tunus'ta gümrük işlemlerinin yavaş ve uzun olması tarife dışı engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tunus'ta Tüketim Malı veya Yerli Üretimi Bulunan Ürünlerin İthalatına İlişkin Olarak 2017 Ekim'de Alınan Üç Karar

Tunus Ticaret Müşavirliğimizden alınan bilgiye göre; Tunus'ta tüketim malı niteliğinde olan veya yerli üretimi bulunan ürünlerin ithalatı için Tunus hükümeti 2017 yılı Ekim ayı içerisinde üç ayrı karar almıştır. Bahse konu kararlara ilişkin olarak üç ayrı ürün listesi açıklanmıştır. Söz konusu ürün listelerinde çakışmalar olması nedeniyle, ihracatçılarımıza yol gösterebileceği düşüncesiyle, bu ürünler Müşavirliğimiz tarafından üç sütun halinde bir araya getirilerek aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

İlk sütunda, akreditif açabilmesi için ithalatçının fatura bedeli karşılığı kadar Tunus Dinarını hesabında bulundurması gerektiği ithal ürünlerin listesi yer almaktadır.

İkinci sütunda, gümrük çıkış beyannamesinin talep edildiği ithal ürünlerin listesi ve üçüncü sütunda ise menşei ülkenin yetkili mercilerinden alınmış olan ve bu ürünlerin standartlara uygun olduğunu ve piyasada serbestçe satılabileceğine dair belgenin arandığı ithal ürünlerin listesi bulunmaktadır.

Diğer taraftan, birinci ve ikinci listedeki ürünler nihai olmayıp değişikliğe uğrayabilme ihtimali vardır. Üçüncü grup ürünler hakkında ise henüz daha detay liste bulunmamaktadır.

Tunus'un Tüketim Malı veya Yerli Üretimi Bulunan Ürünlerin İthalatı ile İlgili olarak Ekim 2017 Ayında Aldığı Üç Karara İlişkin Ürünlerin Listesi

Akreditif Açılması İçin İthalatçının Fatura Bedeli Karşılığı Tunus Dinarını Hesabında Bulundurması Gerekecek Ürünler*	30 Ekim 2017 Tarihinden İtibaren Gümrük Çıkış Beyannamesi Talep Edilecek Ürünler **	Ürün Güvenliği Kontrolü Yapılacak Ürünler:*** - Kozmetikler - Oyuncaklar - Okul malzemeleri
04: peynirler, bal 0406.10 0406.20 0406.30 0406.40 0406.90 0409.00		
06.03: kesme çiçekler ve çiçek tomurcukları		
	07: sebzeler, kök ve yumrular (tüm fasıl)	
08: taze/kuru meyveler: bademler, antep fıstığı, muzlar, hurmalar, incirler, ananaslar, avokadolar, mangolar, portakallar, mandalinalar, üzümler, taze meyveler:karpuz, kavun,elma,kayısı,kiraz, kivi..)	08: yenilen meyvalar ve sert kabuklu meyvalar; (tüm fasıl)	

0802.11 0802.12 0802.51 0802.52 0803.90 0804.10 0804.20 0804.30 0804.40 0804.50 0805.10 0805.20 0805.50 0806.10 0806.20 0807.11 0807.19 0808.10 0809.10 0809.29 0809.30 0809.40 0810.50 0810.70 0810.90 0811.20		
	09: kahve, çay, baharat (tüm fasıl)	
	10.06: pirinç	
16: sardalya ve ton balığı konserveleri 1604.13; 1604.14	16: et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları (tüm fasıl)	
17.04: kakao içermeyen řeker mamulleri	17: řekerler ve řeker mamulleri (tüm fasıl)	
18.06: Çikolatalar ve kakaolu mamuller 1806.31 1806.32 1806.90	18: kakao ve kakao müstahzarları (tüm fasıl)	
19.05: tatlı bisküviler, gofretler, gevrekler, kızartılmış ekmek, kızartılmış mamuller, pastacılık mamulleri 1905.31 1905.32 1905.40 1905.90	19: hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları; pastacılık mamulleri (tüm fasıl)	
20.09: meyve ve sebze suları	20: sebzeler, meyvalar, sert kabuklu meyvalar ve bitkilerin diğer kısmılarından elde edilmiş müstahzarlar (tüm fasıl)	
21.03: soslar ve müstahzarları (ketçap, hardal, acı biber sosu..)	21: yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve-çay hülasası, mayalar, soslar, çorbalar, et suyu tabletleri) (tüm fasıl)	
22: sular, alkolsüz meřrubat, alkollü içkiler 2202.10 2202.90 2203.00 2204.10 2204.21 2205.10 2206.00 2207.10 2207.20 2208.20 2208.30 2208.40 2208.50 2208.60 2208.70	22: meřrubat, alkollü içkiler ve sirke (tüm fasıl)	
	23.09: hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	
25: mermer, traverten ve granit 2515.11 2515.12 2515.20 2516.11 2516.12 2516.20 2516.90		
32: boyalar, vernikler, camcı macunu, reçineli çimentolar 3208.10 3208.20 3208.90 3209.10 3214.10		

<p>33: kozmetikler: parfümler, makyaj, manikür ve pedikür malzemeleri, şampuanlar, spreyleyler, diş macunları, deodorantlar, oda spreyleyleri, banyo tuzları</p> <p>3303.00 3304.10 3304.20 3304.30 3304.91 3304.99 3305.10 3305.20 3305.30 3305.90 3306.10 3306.90 3307.10 3307.20 3307.30 3307.41 3307.49 3307.90</p>	<p>33: uçucu yağlar ve rezinoitler; parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları</p> <p>(tüm fasıl)</p>	<p>kozmetikler</p>
<p>34: sabunlar, yüzeyaktif organik maddeler, yıkama ve temizleme müstahzarları</p> <p>3401.11 3401.19 3401.20 3401.30 3402.11 3402.12 3402.13 3402.19 3402.20 3402.90 3407.00</p>	<p>34: Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama/ yağlama/ temizleme/bakım müstahzarları, mumlar, model patları, "dişçi mumları" ve alçı esaslı dişçilik müstahzarları</p> <p>(tüm fasıl)</p>	<p>kozmetikler</p>
<p>3506.10: tutkallar, yapıştırıcılar (1 kg'den az)</p>		
<p>3819.00: hidrolik fren sıvıları</p>		
<p>39: plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları, yer kaplamaları, yapışkan bantlar, şeritler, filmleri, folyolar, banyo, okul malzemeleri, büro malzemeleri, giyim eşyası ve aksesuarları, süsler</p> <p>3917.10 3917.21 3917.22 3917.23 3917.29 3917.31 3917.32 3917.33 3917.39 3917.40 3918.00 3919.10 3919.90 3920.10 3920.20 3920.30 3920.43 3920.49 3920.51 3920.59 3920.61 3920.62 3920.63 3920.69 3920.71 3920.73 3920.79 3920.91 3920.92 3920.93 3920.94 3920.99 3921.11 3921.12 3921.13 3921.14 3921.19 3921.90 3922.10 3922.20 3922.90 3923.10 3923.21 3923.29 3923.30 3923.40 3924.10 3924.90 3925.10 3925.20 3925.30 3926.10 3926.20 3926.30 3926.40 3926.90</p>	<p>39.18: plastikten yer, duvar, tavan kaplamaları</p> <p>39.22: plastikten banyo küvetleri ve.. benzeri hijyenik eşya</p> <p>39.23: plastikten eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus eşya, çeşitli kapama malzemeleri</p> <p>39.24: plastikten sofralar, mutfak, ev, sağlık, tuvalet eşyası</p> <p>39.25: inşaat malzemeleri: kaplar, kapılar, pencereler, çerçeve ve pervazlar, aksam ve parçalar...</p> <p>39.26: plastikten diğer eşya: okul malzemeleri, büro malzemeleri, giyim eşyası, mobilya aksamı, süs eşyası...</p>	<p>okul malzemeleri</p>
<p>40: kauçuktan yeni dış lastikler, dolgu lastikleri/tekerlek bandajları, iç lastikler, prezervatifler, hijyen ve eczacılık eşyası, cerrahi eldivenler, silgiler, contalar</p> <p>4011.10 4011.20 4011.61 4011.62 4011.63 4011.69 4011.92 4011.93 4011.94 4011.99 4012.90 4013.10 4013.20 4013.90 4014.10 4014.90 4015.11 4016.92 4016.93</p>	<p>40.15: kauçuktan giyim eşyası ve aksesuarları: eldivenler ve diğer eşya)</p>	<p>okul malzemeleri</p>

<p>42: saraciyeye eşyası, eyer ve koşum takımları, bavullar, valizler, evrak çantaları, okul çantaları, giyim eşyası ve aksesuarları 4201.00 4202.11 4202.12 4202.19 4202.21 4202.22 4202.31 4202.32 420292 4202.99 4203.10 4203.21 4203.30 4203.40</p>	<p>42.03: deri ve köseleden giyim eşyası ve aksesuarı</p>	<p>okul malzemeleri</p>
	<p>43.03:kürkten giyim eşyası ve aksesuarı 43.04: taklit kürk ve bundan mamul eşya</p>	
<p>44: iğne yapraklı ağaçlar, tropik ağaç yaprakları, ağaçtan yonga ve levhalar, kontrplaklar, yoğunluğu arttırılmış ağaçlar, çeşitli eşya ve marangozluk mamulleri 4408.10 4408.314410.11 4410.12 4410.19 4410.90 441112 4411.13 4411.14 4411.92 4411.93 4411.94 4412.10 4412.31 4412.32 4412.94 4413.00 4414.00 4415.10 4415.20 4416.00 4417.00 4418.10 4418.20 4418.40 4418.50 441860 4418.71 4418.72 4418.79</p>		
<p>48: kağıtlar ve karton ile bunlardan çeşitli eşya: hijyen ve temizlik malzemeleri, filtreler, duvar ve yer kaplamaları, giyim eşyası, örtüler 4802.10 4802.20 4802.40 4802.54 480255 4802.56 4802.57 4802.61 4802.62 4803.00 4804.11 4804.19 4804.21 4804.39 4804.41 4804.42 4804.51 4804.52 4804.59 4805.11 4805.12 4805.19 4805.24 4805.25 480530 4805.40 4805.50 4805.91 4805.92 4805.93 4807.00 4808.10 4808.40 4808.90 4809.20 4809.90 4810.13 4810.14 4810.31 4810.32 4810.92 4810.99 4811.10 4811.51 4811.59 4811.60 4811.90 4817.10 4817.20 4817.30 4818.10 4818.20 4818.30 4818.50 4819.10 4819.20 4819.30 4819.40 4819.50 4819.60 4820.10 4820.20 4820.30 4820.40 4820.50 4820.90 4821.10 4823.20 4823.40 4823.61 4823.69 4823.70 4823.90</p>		<p>okul malzemeleri</p>

49: kartpostallar, takvimler, resimler, fotoğraflar 4909.00 4910.00 4911.10 4911.91 4911.99		okul malzemeleri
5303.90: jüt ve bitki iç kabuklarından dokumaya elverişli lif döküntüleri		
57: halılar (tüm fasıl tarifeleri: 57.01 57.02 57.03 57.04 57.05)		
61: örme giyim eşyası (tüm fasıl)	61 örme giyim eşyası (tüm fasıl)	
62: örülmemiş giyim eşyası (tüm fasıl)	62 örülmemiş giyim eşyası (tüm fasıl)	
63: ev tekstili, kullanılmış giyim eşyası (tüm fasıl: 63.01, 63.02, 63.03, 63.04, 63.05, 63.06, 6307.10, 6307.90, 6308.00, 6309.00, 63.10)	63 ev tekstili, kullanılmış giyim eşyası (tüm fasıl)	
64: ayakkabılar 64.01 64.02 6403 6404 6405	64 ayakkabılar ve aksamı (tüm fasıl)	
	65: başlıklar ve aksamı (tüm fasıl)	
68: kaldırım taşları, mermer, traverten ve granitten eşya 6801.00 6802.10 6802.21 6802.23 6802.29 6802.91 6802.92 6802.93 6802.99 680410 680421 6804.22 6804.23 6804.40		
69: seramikten tuğlalar, döşeme/kaplama karoları, banyo, sofa ve mutfak eşyası 6904.10 6904.90 6907.10 6907.90 6908.10 6908.90 6910.10 6910.90 6911.10 6911.90 6912.00 6914.10 6914.90		
70: çekme/üfleme cam, float cam, emniyet camları, camdan ambalaj malzemeleri, sofa, mutfak ve diğer ev eşyası 7004.20 7004.90 7005.10 7005.21 7005.29 7005.30 7007.11 7007.19 7007.21 700729 7009.10 7009.91 7010.10 7010.20 7010.90 7013.10 7013.22 7013.28 7013.33 7013.37 7013.41 7013.42 7013.49 7013.91 7013.99	70.07: emniyet camları 70.09: camdan aynalar, dikiz aynaları (70.07 ve 70.09 dahili ürünlerden: Yalnız 87.01- 87.05 kapsamı ve 87.11- 87.13 kapsamı taşıtların aksam ve parçaları)	

	71.16: tabii inci veya kültür incilerinden, kıymetli ya da yarı kıymetli taşlardan eşya 71.17: taklit mücevherci eşyası	
72: yarı mamul demir-çelik ürünler, filmaşin, profiller, çubuklar, teller 7207.19 7207.20 7213.91 7214.20 7214.99 7216.10 7216.21 7216.22 7216.31 7216.32 7216.33 7216.40 7216.50 7216.61 7216.69 7216.91 7216.99 7217.10 7217.20 721730 7217.90		
73: demir-çelik ince ve kalın borular, profiller, kaplar, kablolar, teller, vidalar, yaylar 7306.11 7306.19 7306.21 7306.29 7306.30 7306.40 7306.50 7306.61 7306.69 7306.90 7307.11 7307.19 7307.21 7307.22 7307.23 7307.29 7307.91 7307.92 7307.93 7307.99 7308.10 7308.20 7308.30 7308.40 7308.90 7309.00 7310.10 7310.21 7310.29 7311.00 7312.10 7313.00 7314.12 7314.14 7314.19 7314.20 7314.31 7314.39 7314.41 7314.42 7314.49 7314.50 7317.00 7318.11 7318.12 7318.13 7318.14 7318.15 7318.16 7318.19 7318.21 7318.22 7318.23 7318.24 7318.29 7320.10 7320.20 7320.90 7323.10 7323.91 7323.92 7323.93 7323.94 7323.99 7326.90	73.20: demir-çelik yaylar ve yay yaprakları (73.20 dahili ürünlerden:Yalnız 87.01-87.05 kapsamı ve 87.11- 87.13 kapsamı taşıtların aksam ve parçaları)	
74.11: bakırdan ince ve kalın borular 7411.10 7411.21 7411.22 7411.29		
76: alüminyum çubuklar, profiller, inşaat aksamı, kapılar, pencereler, çerçeveler 7604.10 7604.21 7604.29 7610.10 7610.90 7615.10 7616.99		
82: metal sofr ve mutfak eşyası 8201.30 8211.91 8211.92 8215.10 8215.20 8215.91 8215.99		
8307.90: adi metallerden eğilip bükülebilen borular	83.01: adi metallerden kilitler, kancalar (83.01 dahili ürünlerden:Yalnız 87.01-87.05 kapsamı ve 87.11- 87.13 kapsamı taşıtların aksam ve parçaları)	
84: kazanlar, sıvılar için pompalar, kompresörler, klimalar, buzdolapları, su	84.13: sıvılar için pompalar; 84.21: santrifüjler, sıvı/gaz filtre makine	

<p>ısıtıcıları, yağ/yakıt/hava filtreleri, ambalaj makinaları, pülverizatörler, kule vinçler, hidrolik vinçler, asansörler, yük kaldırıcılar, valfler</p> <p>8403.10 84.13 8414.51 8414.80 8415.10 8415.81 8418.21 8419.11 8421.23 8421.31 8421.39 8422.30 8422.40 8424.81 8424.89 8426.20 8426.99 8428.10 8431.49 8436.29 8465.10 8474.31 8481.80</p>	<p>ve cihazları</p> <p>84.25:palangalar, yük kaldırıcılar</p> <p>84.82:rulmanlar</p> <p>84.83:transmisyon milleri, volanlar, kasnaklar</p> <p>(84.13;84.21;84.25;84.82;84.83 dahili ürünlerden:Yalnız 87.01- 87.05 kapsamı ve 87.11- 87.13 kapsamı taşıtların aksam ve parçaları)</p>	
<p>85: cep ve kablosuz telefonlar, transformatörler, akümülatörler, mikrodalga fırınlar, saç ve el kurutma makineleri, çeşitli elektrikli ev aletleri kablolar</p> <p>8504.10 8504.21 8504.22 8504.22 8507.10 8507.20 85.09 8512.00 8516.31 8516.32 8516.33 8516.40 8516.50 8516.60 8516.71 8516.72 8516.79 8517.12 8536.20 8536.50 8536.61 8536.69 8536.90 8537.10 8537.20 8543.70 8544.20 8544.42 8544.49 8544.60</p>	<p>85.04: Elektrik transformatörleri, statik konvertörler,endüktörler</p> <p>8517.12: cep ve kablosuz telefonlar</p> <p>85.18: mikrofonlar, hoparlörler, kulaklıklar, amplifikatörler</p> <p>85.23: ses kayıt cihazları</p> <p>85.42: Elektronik entegre devreler</p> <p>85.44: izole edilmiş teller, kablolar, iletkenler, fiber optik kablolar</p> <p>85.11: motorlar için elektrikli ateşleme veya hareket ettirme tertibat ve cihazları</p> <p>85.12:motorlu taşıtlarda, bisikletlerde, motosikletlerde kullanılan elektrikli aydınlatma/işaret cihazları,cam siliciler, buzlanma ve buğulanmayı önleyici tertibat</p> <p>(85.11 ve 85.12 dahili ürünlerden: Yalnız 87.01- 87.05 kapsamı ve 87.11- 87.13 kapsamı taşıtların aksam ve parçaları)</p>	
<p>87: traktörler, 10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, turistik amaçlı taşıtlar, eşya taşımaya mahsus araçlar, römorklar-yarı römorklar</p> <p>87.01 87.02 87.03 87.04 87.16</p>	<p>87.08: 87.01- 87.05 kapsamı taşıtların aksam ve parçaları</p> <p>87.14: 87.11- 87.13 kapsamı taşıtların aksam ve parçaları</p>	
<p>8903: yatlar, gezinti tekneleri, kayıklar</p>		
<p>90: şırıngalar, iğneler, kateterler, kanüller, su sayaçları, elektrik sayaçları</p> <p>9018.31 9018.39 9028.20 9028.30</p>		
<p>94: oturmaya mahsus mobilyalar, mobilya aksamı, şilteler, elektrikli aydınlatma cihazları, prefabrik yapılar</p> <p>94.01 94.03 94.04 9405.40 9406.00</p>		
<p>9503.00: üç tekerlekli bisikletler</p>	<p>9503: üç tekerlekli bisikletler</p> <p>95.04: video oyun konsolları ve makinaları, eğlence merkezleri için oyun</p>	oyuncaklar

	eşyası 95.05: Bayram, karnaval veya diğer eğlenceler için eşya 95.08: atlı karıncalar, salıncaklar, atış standları, fuar ve panayır eşyası	
96: mürekkepli ve kurşun kalemler, boya kalemleri, fırçalar, seyahat takımları, hijyenik havlular ve tamponlar 96.03 96.05 96.08 96.09 96.13 96.19		okul malzemeleri

* Yayınlandığı web sayfası:

Tunus Merkez Bankası'nın "gizli" kayıtlı ticari bankaları muhatap yazısı ve eki ürün listesi ilk olarak Il Boursa adlı medya kuruluşunun internet sayfasında paylaşılmış ve daha sonra diğer haber kaynaklarında da yer almıştır. Liste resmi olarak kamuoyu ile paylaşılmamış ancak, Merkez Bankası, Ticaret Bakanlığı ya da diğer ilgili devlet birimlerince haber ve liste yalanlamamıştır.

https://www.ilboursa.com/marches/importations-la-bct-fixe-la-liste-des-produits-juges-non-essentiels_12659

** Yayınlandığı web sayfası :

http://www.commerce.gov.tn/Fr/actualites_7_55_D706

***Yayınlandığı web sayfası:

http://www.douane.gov.tn/fileadmin/templates/imageContenu/PAGES_HTML_2015/BOD/2017_BOD_PART3.html

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Tunus Ulusal Standardizasyon ve Sınai Mülkiyet Enstitüsü (INNORPI) Sanayi ve Enerji Bakanlığı'na bağlı bir kamu kuruluşudur. İhtiyari ve zorunlu standartların belirlenmesinden ve yayımlanmasından sorumlu tek kuruluştur. Teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmeleri Tunus Resmi Gazetesinde yayımlanmaktadır. Tunus ISO ve WIPO'ya üyedir.

Tunus'ta ISO 9000/9002 standartları uygulanmaktadır. Ulusal standartların yapılandırılmasından INNORPI sorumludur. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren birçok firma halihazırda ISO 9000/9002 sertifikası almaya hak kazanmıştır.

İthalat ve ihracata konu mallardan gerekli görülenlerin standardına veya teknik düzenlemesine uygunluğunun veya kalitesinin değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Mevzuatı uyarınca gerçekleştirilmekte olup, Tunus ile olan ticaretimizde bu kapsamda sorun yaşanmamaktadır.

Bunun yanında, Tunus EUROMED çerçevesinde, teknik mevzuat uyumu altyapı çalışmalarını sürdürmektedir. Bahse konu çalışmaların tamamlanmasını müteakip, Tunus tarafı Avrupa Birliği ile Sanayi Ürünlerinde Uygunluk Değerlendirmesi ve Kabul Anlaşması (ACAA) imzalanmak üzere müzakerelere başlayacaktır. Bu çerçevede, ülkemizin AB mevzuat uyumu sürecindeki deneyimini paylaşmaya hazır ve ACAA ile ilgili gelişmelerden haberdar olmak ve süreçte yer almak istemektedir.

Kambiyo Rejimi

Tunus'ta serbest ticaret kuralları geçerli olmakla birlikte, bankacılık ve kambiyo sistemleri henüz tam serbest değildir.

Tunus kambiyo rejimi 1980 öncesi kambiyo rejimimize benzemektedir. Tunuslu vatandaş Merkez Bankasından izin alınmaksızın döviz alıp satamaz veya transfer edemez. Ancak, ihracat ve ithalat işlemi yapan Tunuslu firmaların Merkez Bankası izniyle döviz transferi mümkündür. Diğer taraftan Tunus vatandaşının yurt dışı ile doğrudan bir ilişkisi (dış ticaretle uğraşmak, yurt dışında görevli olmak vs) yok ise, yurt dışına çıkarabileceği para miktarı yıllık 6.000 Tunus Dinarı karşılığı döviz ile sınırlıdır. İş adamlarına uygulanan bu miktar daha yüksek olmakla birlikte yine de sınırlama vardır.

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

World Investment Report verilere göre, Tunus'a yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımı 31,3 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Tunus Yabancı Sermaye Ajansı (FIPA)'nın verilerine göre, Tunus'ta 3.135 yabancı firma faaliyet göstermektedir.

Tunus'taki yabancı yatırımın sektörel dağılımına baktığımızda sırasıyla, tekstil-hazır giyim, hizmet sektörü, mekanik, metal, metalurji, elektrik-elektronik, tarım ve gıda sektörleri başta gelmektedir.

Tunus'ta iç piyasaya dönük ticari faaliyetlerde bulunmak üzere yatırım gerçekleştirmek isteyen yabancı bir firma, Tunuslu bir firma ile yapacağı ortaklıktan en fazla %49 oranında hisse alabilmektedir. Söz konusu oranlar imalat, sanayi ve turizm sektöründe %100 oranına çıkabilmekte; tarım ve balıkçılık alanında ise en fazla %66 olarak belirlenmektedir.

Afrika'nın en iyi kalifiye iş gücüne sahip ülkesi olan Tunus'ta mühendis çalıştırma maliyeti aylık 1.000–1.200 ABD Doları'dır. Vasıflı işçi maliyeti ortalama 1,50 dolar/saat'tir.

Yatırımlarda Öncelikli Alanlar

Bilgi işlem ve haberleşme:

Haberleşme teknolojileri Tunus'ta ilk sıralarda yer alan bir sektördür. Halihazırda GSYİH'ya katkısı %13,5'dir. Bilgi işleme, yazılım, sistem kurulumu ve danışmanlık gibi konularda yatırım imkanları mevcuttur.

Elektrik-elektronik:

Özellikle son 6 yılda çok dinamik bir sektördür. Sektörün büyüme oranı yıllık % 15'dir. Tunus'da yetişmiş eleman ve mühendis bulmak oldukça kolaydır. Bu ve bunun gibi mühendis istihdam edilen diğer sektörlerde mühendis çalıştırma maliyeti aylık 1.000–1.200 ABD Doları'dır.

Mekanik:

Tunus'un özellikle Avrupa'ya yakınlığı, üretim maliyetinin düşüklüğü, AB ile gerçekleştirilen serbest ticaret alanı, ayrıca diğer Arap ülkeleriyle yapmış olduğu serbest ticaret anlaşmaları, kira ve eleman maliyetlerinin düşüklüğü ülkeye yatırımı cazip kılmaktadır. Özellikle otomotiv sektörünün ihtiyacı olan mekanik parçalar ve yan sanayi alanlarında yatırım için iyi bir pazardır.

Tekstil:

Konfeksiyon imalatında Avrupa için iyi bir tedarikçi olan Tunus üretim maliyetindeki avantaj, Avrupa'ya yakınlık, vasıflı eleman teminindeki kolaylık, siyasi kararlılık, vergilerdeki avantajlar, düşük işçi maliyetleri nedeniyle bu sektörde yatırım yapılması açısından avantajlı durumdadır. Ülkenin iplik ve kumaş üretiminin olmaması nedeniyle özellikle bu alanlarda yatırım imkanı bulunmaktadır.

Gıda sanayii:

Ülkenin Avrupa'ya yakınlığı, Arap ve AB ülkeleri ile serbest ticaret alanları oluşturmuş olması, iklimin erken üretim için müsait olması, tarım ürünlerinde iç talebin iç piyasanın yanı sıra turizm nedeniyle de artması, diğer taraftan tarımsal ürün üretimindeki yıllık sürekli artış, ürün kalitesindeki artış, yetişmiş mühendisin % 25'inin tarım ve gıda sanayiinde çalışıyor olması, vasıflı eleman teminindeki kolaylık bu alanda yatırımı cazip

kılmaktadır. Özellikle mevcut fabrikaların modernizasyonu, sebze ve meyve işleme tesisleri, dondurulmuş meyve sebze sanayi, deniz ürünleri sanayi (deniz ürünlerinden yemekler, ton konservecilik sanayi, dondurulmuş deniz ürünleri vs), şarapçılık, kesme çiçek, süt ürünleri, şekerleme ve bebek maması ile organik gıdada yatırım imkanları bulunmaktadır.

Deri ve ayakkabı:

Diğer sektörlerde olduğu gibi bu sektörde de Tunus'un Avrupa'ya yakınlığı, düşük işgücü maliyeti hammadde teminindeki kolaylık, deri el sanatlarındaki uzun tecrübeler bu sektörde özellikle ayakkabı imalatı, deri çanta ve deri eşya imalatı için iyi bir yatırım yeri olarak görülmektedir.

Yukarıda belirtilen sektörlerin dışında, inşaat ve müteahhitlik alanında Tunus gelecek vaat eden bir ülkedir. Özellikle Körfez Ülke yatırımcılarının bu ülkeye turizm, konut ve yerleşim alanında yatırım yapma arzuları ve Avrupa, Libya ve Cezayir'in petrol arama ve işletme, doğal gaz dağıtım ve elektrik üretim ve dağıtım alanlarında yatırım girişimleri inşaat sektörü ve inşaat malzemeleri açısından fırsat yaratmaya müsaittir.

Ülkedeki Serbest Bölgeler

Tunus'ta biri Zarzis'in güneyinde, diğeri Bizerte'in kuzeyinde olmak üzere toplam iki serbest bölge faaliyet göstermektedir. Serbest bölgelerin kurulduğu alan devlet mülkiyetinde olmakla birlikte özel firmalar tarafından işletilmektedir. Tunus'ta serbest bölgeler "Ekonomik Faaliyetler Parkı" olarak adlandırılmaktadır.

Tunus Ekonomik Faaliyetler Parkına ilişkin yürürlükte bulunan mevzuatın bir örneği ekte sunulmaktadır. Söz konusu mevzuat kapsamında yatırımcılara çeşitli avantajlar sağlanmaktadır. Bu avantajlar şu şekilde sıralanabilir;

10 yıl süreyle vergiden muafiyet,
Yatırılan sermayenin, gelirlerin ve karın serbestçe transferi,
Üretimde kullanmak kaydıyla gümrüksüz ithalat yapma hakkı,
Yatırımcıların park alanında kiraladıkları alanda bina ve gerekli alt yapıyı serbestçe kurma hakkı,
İşe alımlarda esneklik.

Ekonomik Faaliyetler Parkı, uluslararası ticaret yapan, ihracata dönük hizmetler veren ve sanayi sektöründe faaliyet gösteren yerli ve yabancı yatırımcılara yönelik bir yatırım alanı olarak faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda, yatırımcılara, altyapısı tamamlanmış ve düzenli bakımı yapılan yatırım alanları sunulmaktadır. Ekonomik Faaliyetler Parkı'nda faaliyet gösteren firmaların üretim tesisleri gümrük antrepoları olarak mütalaa edilmekte ve her türlü gümrük işlemleri firmaya özel olarak tahsis edilmiş Gümrük İdaresi görevlilerince yapılmaktadır.

Zarzis Ekonomik Faaliyetler Park alanındaki kira ücretlerine ilişkin bilgiler aşağıda sunulmaktadır:

Sanayi sektöründeki projelere yönelik alanların kirası yıllık 3 Euro/m²,
Hizmet ve ticaret sektöründeki projelere yönelik alanların kirası yıllık 5 Euro/m²,
Depoların yıllık kiralari ise sanayi projeleri için yıllık 20 Euro/m², hizmet ve ticarete yönelik projeler için yıllık 25 Euro/m².

Bizerte Ekonomik Faaliyetler Park alanındaki kira ücreti yıllık 3 Euro/m²'dir. Genel bakım için ayrıca %15 ilave ücret alınmaktadır.

Zarzis ve Bizerte Ekonomik Faaliyetler Parklarının yanı sıra Tunus'ta faaliyet gösteren ihracat amaçlı off-shore şirketler gümrük mevzuatı açısından Türkiye'de Serbest Bölgelerde faaliyet gösteren şirketlerin statüsündedir. Bu kapsamda, bu tür şirketler üretimde kullanacakları her türlü girdiyi gümrüksüz olarak ithal etme olanağına sahiptirler. Ayrıca, bu tür şirketlerin yıllık ihracatlarının % 20'si oranında herhangi bir gümrük vergisi ödemeksizin ürettikleri malları iç piyasaya satma hakkı bulunmaktadır. Bu tür işletmelerin üretim tesisleri gümrük hattı dışı kabul edilmekte ve her türlü gümrük işlemleri firmaya özel olarak tahsis edilmiş gümrük idaresi görevlilerince işyerinde yapılmaktadır.

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Ofis Açmak/Şirket Kuruluşu :

Tunus'ta mevcut yatırımları teşvik mevzuatı madencilik, enerji, iç ticaret ve mali sektördeki yatırımlar dışında kalan tüm yatırımları kapsamaktadır. Bu mevzuata göre; sanayi ve hizmet sektöründe yapılacak yatırımlar için doğrudan Sanayi, Enerji ve KOBİ Bakanlığına bağlı Sanayi Geliştirme Ajansı'na (API) müracaat edilmesi gerekmektedir. Ancak bazı sektörler için ayrıca ilgili Bakanlıklardan izin alınması gerekmektedir. Üretimini tamamını ihraç etmek amacıyla kurulacak şirketlerde % 100 yabancı sermaye mümkün olmaktadır. Ancak, bazı alanlarda üretiminin tamamını ihraç etmeyecek olan firmaların kuruluşunda sermayenin büyük çoğunluğunun yabancı ortak elinde bulundurulabilmesi için, sektörle ilgili kuruluş temsilcilerinin bir araya geldiği, Yüksek Yatırımlar Komisyonunun kararı gerekmektedir. Bu çerçevede;

Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında: İmalat sanayi, turizm ve tamamı ihracata yönelik yatırım ve sanayi yatırımlarında sermayenin %100'ü herhangi bir izne tabi olmaksızın yabancılara ait olabilmektedir. Bazı iç piyasaya yönelik hizmetlerde yabancı sermayenin %50'yi geçmesi halinde özel izin alınması gerekmektedir. Tarım ve balıkçılık alanında sermayenin en fazla %66'sı yabancılara ait olabilmektedir.

Portföy yatırımlarında: Tunus'da yerleşik olmayan yabancılar Tunuslu firmalara ait hisselerin en fazla %49,99'unu alabilmektedir. Bu oranın üzerindeki talepler izne tabidir. Tunus sermaye piyasasındaki yabancı yatırımlarda faiz, pay dağıtımı ve sermaye kazançları vergiye tabi değildir.

Tunus'da kurulması öngörülen şirket çeşitleri aşağıda sunulmaktadır:

-Limited Şirket (SARL)

-Sınırlı Sorumlu Şirket (SA)

Şirket kurmada mali danışmanlar yardımcı olmaktadır Ayrıca, talep edilmesi halinde tüm prosedürün takibi için API de eleman tahsis etmektedir. API'ye yapılan müracaatlar doğrudan olabildiği gibi on-line'da yapılabilmektedir. Normal şartlarda 24 saat içinde şirket kurmanın mümkün olduğu ifade edilmekle birlikte işlemler bir kaç günü almaktadır.

Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

1. Ortak Teşvikler (Tüm yatırımcılara aynen uygulanmaktadır.)

Kar veya net gelirin % 35'ine kadar vergi muafiyeti

Tekrar yatırıma kullanılan karın % 35'ine kadar vergi muafiyeti

İç piyasada üretimi olmayan malların ithalatında gümrük vergisi ve benzeri vergiler

ile KDV (%12) muafiyeti

Üretim öncesi iç piyasadaki tedarik edilecek malzemelerin KDV ödemelerinde erteleme

2. Yatırım amacına göre teşvikler (Şirketin kuruluş öncesinde belirlenen özelliklerine göre verilen teşviklerdir):

-Üretiminin tamamını ihraç etmek amacıyla kurulan şirketler:

-Üretiminin bir kısmını ihraç etmek amacıyla kurulan şirketler:

-Bölgesel kalkınma alanlarında kurulan şirketler:

Ayrıca, tarımsal kalkınma, ARGE ve Teknoloji Geliştirme, küçük işletmeler ve yeni girişimciler, destek yatırımları (çocuk bakımı, eğitim, film tiyatrosu, sağlık ve hastane imkanları) gibi alanlarda da yatırım teşvikleri ve vergi teşvikleri uygulanmaktadır.

3. Yatırım seviyesi ve proje bazında kararname ile belirlenen teşvikler:

Sınır bölgeleri ve ulusal ekonomi için özel ithalat gerektiren ve yüksek katma değer oluşturacak faaliyetler için % 5-20 arasında yatırım primi ödemesi yapılır, altyapı hizmetlerinde harcamalara devlet katılımı sağlanır, 5 yıl süreyle kurumsal vergiden muafiyet vardır, gerekli malzemelerin tedarikinde özel uygulamaya tabidir.

Yatırım hacmi ve yaratacağı işgücüne göre girişimcilere çok cüzi bir fiyata arazi temin edilir.

Eğitim, meslek eğitimi, okul öncesi eğitim için yatırımlarda % 25'e kadar yatırım primi ödemesi yapılır, arazi temin edilir, Tunuslu öğretmen ve eğitmenlere maaşlarının bir kısmı (%25) devletçe karşılanır, sosyal güvenlik primi 5 yıla kadar devletçe karşılanır. Tunuslu eğitmenlere yapılan ödemelerde meslek eğitim vergisi muafiyeti sağlanır.

Ayrıca, teknopark yatırımları, ekonomik güçlük içinde bulunan yatırımcılar veya faaliyetini durdurmak zorunda kalan işletmeler, yat limanı işletmecileri için de farklı teşvikler uygulanmaktadır.

Oturma ve Çalışma İzinleri

Tunus Türk vatandaşlarına vize uygulamamaktadır. Bir yabancı için ücretli bir işte çalıştırılabilmesi için bir kez uzatılabilen ve bir yılı geçmeyen bir süre için bir iş akdi yapılmalı Tunus Mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan çalışma izni alınmalı, bu izne istinaden İçişleri Bakanlığı'ndan oturma müsaadesi alınmalıdır. Yüzde yüz ihracatçı firmalar basit bir bildirimle yönetici pozisyonunda 4 yabancı uyruklu personel istihdam edebilir. 4 kişiden fazlası için Tunus Mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmektedir.

Tunus'ta iş yapan yabancı firmalara genellikle vasıfsız yabancı işçi çalışması müsaade edilmezken, yapılan işin niteliğine göre bazen değişik uygulamalar olsa da, genel olarak her 4 yerli kalifiye işçiye (mühendis yönetici teknisyen vb) karşılık sadece 1 yabancı kalifiye işçi çalıştırılmasına izin verilmektedir.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Tunus kanunları telif hakkı ve marka tescili için kayıt ve koruma sağlamaktadır. Yabancı firmaların ticari markalarını ve endüstriyel tasarımlarını Tunus Standardizasyon ve Sınai Mülkiyet Enstitüsü (INNORPI - Institut National de la Normalisation et de la Propriété Industrielle) 'ne (<http://www.innorpi.tn>) kayıt ettirmeleri gerekmektedir.

Dağıtım Kanalları

Tunus kanunları yabancı şirketlerin toptan veya perakende pazarlama işine girmesine izin vermemektedir. Tunus hükümeti Tunus vatandaşlarına iç pazarda dağıtımını da kısıtlamıştır. Yabancı yatırımcılarla yapılan her ortak girişim Tunus ekonomisine yarar sağladığı için izin verilen bir istisna olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte ortak yatırım altında kurulmuş Fransa'nın Carrefour ve Casino grupları gibi birkaç hipermarkete izin verilmiştir. Yeni mevzuat belirli bölgelerdeki hipermarket sayısını sınırlamayı ve böylece küçük işletmeleri söz konusu rekabetten korumak için tasarlanmıştır.

Mal dağıtımını Tunus'ta iyi organize edilmiştir. Mallar çoğunlukla belli başlı deniz limanlarından (Tunus, Sousse, Sfax ve Bizerte) ya da hava kargo trafiğinin % 97'inin gerçekleştirildiği Tunis Carthage Havaalanından ülkeye girmektedir. Ülkenin tüm bölgelerine mal dağıtımının yapılabilmesi için Tunus'ta yeterli kara ve demiryolu ağı bulunmaktadır.

Tunus pazarına girmek isteyen yatırımcı veya ihracatçılar bazı engellerle karşılaşmaktadır. Ancak Tunus hükümeti "Tunus Yatırımı Geliştirme Kurumu" aracılığı ile zengin bir teşvik paketi hazırlamıştır.

Tunus pazarında özellikle hizmetler sektörüne girmek biraz daha zordur. Bir firma eğer Tunus hükümetinin desteklediği bir projede yer almıyorsa veya ülkedeki büyük şirketlerle iyi bağlantıları yok ise pazara girerken zorluklarla karşılaşabilmektedir. Hizmetler sektörünü düzenlemek amacıyla Tunus hükümeti bir yasa taslağı hazırlamaktadır. Bu yasa ile hizmetler sektöründe dağıtım kanallarını düzenleyecek ve franchising için bir çerçeve oluşturulması amaçlanmaktadır.

Reklam ve Promosyon

Birçok Tunuslu firma daha yeni reklam ve ticari tanıtım tekniklerini kullanmaya başlamışlardır. Tunus'taki reklam sektörü çok hızlı büyümesine rağmen yaklaşık 90 milyon dolarlık yatırıma ulaşabilmiştir. Spor faaliyetlerine sponsorluk, sektörel sanayi fuarları, posta ile tanıtım, araç üzeri reklam, basılı medya ve daha az olarak elektronik medya reklamları olmak üzere çok çeşitli pazarlama ve reklam fırsatları bulunmaktadır. Şehirlerde yaşayan Tunuslular Avrupa standartlarını benimsemişlerdir. Devlet televizyon kuruluşu ERTT, İtalyan Rai Uno kanalının programlarını iki kanaldan Arapça olarak yayınlamaktadır. Uydu yayınları yaygın olarak izlenmekte, el-Cezire gibi Arap uydu kanallarını da yakından takip etmektedirler. 2003 yılından sonra Mosaïque ve El Jawhara isimli özel radyo istasyonları ile Hannibal ve Nessma özel TV kanalları yayına başlamıştır. Gazeteler (kamu ve özel), web siteleri, özel radyo istasyonları ve özel TV kanalları yerli ve yabancılar için aynı reklam ücreti uygulamaktadırlar. Ancak kamu kuruluşu olan ERTT televizyon kanalı yabancıların verecekleri reklamlar için yerlilere göre % 250 oranında daha fazla ücret talep etmektedir. Dükkan tabelaları Arapça olması zorunluluğu vardır ancak Fransızca da yaygın olarak kullanılmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

1992'ye 92-117 sayılı Tüketicuyu Koruma Kanunu etiketleme ve işaretleme standartlarını belirlemiştir. Ancak bu düzenlemeler iç pazar için üretilen ürünler için tamamıyla uygulanmamaktadır. İhracat için üretilen ürünlerde etiketleme uluslararası standartlara uygun olmalıdır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Tunus'ta resmi dil Arapça olmasına rağmen Fransızca ticari hayatta yaygın olarak konuşulmaktadır. Birçok Tunuslu İngilizce, İtalyanca ve Almanca da konuşabilmektedir.

Ticari belgeler Fransızca olmalıdır. Faks ticari iletişimde ayrıcalıklı yerini halen korumaya devam etmektedir.

Tunus pazarında ürünlerin tanıtılabilmesi için iyi bir acente veya distribütör ile anlaşmak çok önemlidir. Bu acentenin Tunus pazarı hakkındaki bilgisi ve ticari bağlantıları pazara yeni girecek bir ihracatçı için çok şey sağlayabilir.

Birçok Tunuslu işletmeler Tunuslu ailelere aittir veya onlar tarafından kontrol edilmektedir. Bu işletmeler yabancıların pazarlama ve dağıtım yatırımlarını hoş karşılarken mevcut işletmelerde yönetimi kontrol etmelerine karşı direnç gösterebilmektedir.

Dağıtım veya pazarlama anlaşmaları mali yükümlülükler ve performans ölçümleri konularında çok detaylı olmalıdır. Sözleşmelerin, deneme süresini kapsayacak şekilde oluşturulmasında fayda vardır.

Tunus ticari mevzuatı azınlık hisse sahibi Tunusluların çıkarlarını fazlasıyla koruyan hükümler de içermektedir.

Birkaç istisna dışında Tunus'ta özel dağıtım sözleşmesi yapmak kanunla yasaklanmıştır.

Finansal Kiralama (Leasing) ve Franchising

Tunus hükümeti hizmet sektörünü düzenleyen yeni bir mevzuat hazırlamaktadır. Yeni yasanın meclis tarafından incelenmesi devam etmektedir. Yasa, yurtiçi dağıtım kanalları ve ticari franchising düzenlemeleri gibi önemli konuları ele almaktadır. Bu hizmet düzenlemeleri kanun haline gelinceye kadar, Tunus hükümetinin geleneksel franchising uygulamasına karşı çıktığını unutmamakta yarar vardır. Yeni hizmetler yasının kabul edilmesiyle Tunus'ta yeni franchising fırsatlarının açılması beklenmektedir.

Akreditif Kullanımı

Tunuslu firmaların peşin ödeme yapamaması nedeniyle vesaik mukabili veya akreditifli ödeme şekillerini kullanma zorunluluğu vardır. Tunuslu iş çevrelerinde genelde vesaik mukabili ödeme tercih edilmektedir. Ancak, mal bedelinin tahsilinde herhangi bir güçlük karşlaşılmaması için akreditifli ödeme şeklinin kullanılmasında yarar bulunmaktadır.

Kamu İhaleleri

Tunus'ta uluslararası ihaleler genelde Fransızca olarak ülke çapında yayınlanan "Le Presse ve/veya Le Renouveau" gazetelerinde, büyük ölçekli ihaleler uluslararası basında da yayınlanmaktadır. Bazen ilgili kamu kuruluşu tarafından doğrudan yabancı ülke Büyükelçiliklerine yazılı olarak da bildirilmektedir. Bilindiği gibi, Tunus'ta ve diğer ülkelerde açılan uluslararası ihalelerin T.C. Ekonomi Bakanlığı'nın <http://www.ekonomi.gov.tr/> web sayfasından takip edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Tunus'ta uluslararası ihaleyle iş almak ihaleye katılan firmanın teknik olarak yeterliliği ve düşük teklif vermesi gibi hususların yanı sıra Tunus'un firmanın menşei ülke ile olan siyasi ilişkilerine ve sağlanan finansmana ve özellikle ihaleye katılan firmanın kendi ülkesinin siyasi desteğine sahip olması gibi faktörlere de büyük ölçüde bağlıdır. Ekonomik durumu iyi ve özellikle siyasi makamlarla ilişkileri güçlü olan yerel bir müteahhit firmayla oluşturulacak bir konsorsiyumla ihaleye katılmak ihaleyi kazanmada temel belirleyici olabilmektedir. İhale sürecinde yerel etkili siyasiler ve üst düzey bürokratlara iyi diyalog içerisinde olmanın büyük faydaları bulunmaktadır.

Ekonomik altyapının iyileştirilmesi çalışmaları çerçevesinde Tunus'taki yol, baraj, liman, otel projelerinde Türk firmalarının pay alması Tunus tarafının siyasi desteğinin sağlanması halinde mümkün görülmektedir.

Gerek Tunus'taki gerekse çevre ülkelerdeki alt yapı projelerine yönelik olarak iki ülke müteahhit firmalarının işbirliği yapmasında yarar vardır.

İhale Prosedürü : Uluslararası ihale ilanlarında genellikle işin ayrıntılarına ilişkin bilgilere yer verilmemektedir. İhale teknik şartnamesi ihaleye çıkan kurumdun (ihalenin büyüklüğüne oranla artan miktarda) doğrudan satın alınabilir. İhale teknik şartnamesinde yapılacak işin bütün ayrıntıları; ihaleyi alan firmanın Tunus'a getirmek zorunda olduğu işletme sermayesi, Tunus'ta şirket kuruluşu gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceği, çalıştırabileceği yabancı personel sayısı ve nitelikleri, tabii olacağı vergi istisnası ve indirimleri, bedelli ve/veya bedelsiz, gümrüklü ve/veya gümrüksüz ithal edebileceği makine parkı ekipmanları, projenin keşif bedeli, teminat mektubu miktarı ve niteliği, işin teslim süresinin aşılması durumunda uygulanacak cezai yaptırımlar, işin finansman şekli vb bütün detaylar yer almaktadır. Bazen kimi firmalara ihaleye katılım için davet mektubu da gönderilmektedir

Tunus'ta uluslararası ihaleler genelde kapalı zarf teklifiyle eksiltme usulüyle iki aşamalı olarak yapılmaktadır

Teknik Yeterlilik Aşaması : İhale şartnamesinde istenen belgeleri (firmaların yaptıkları/bitirdikleri işlere ilişkin ayrıntılı bilgiler, araç ve ekipman parkı, personel bilgileri, mali durumu gösterir belgeler, müteahhitlik karnesi vb) içerir dosya son başvuru tarihinden önce yetkili makama teslim edilir. Kurum içinden ve/veya dışından (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı gibi diğer ilgili kamu kuruluşlarından yetkililer) yetkililerden oluşan ihale komisyonu, ihalesi yapılan projeyi gerçekleştirebilecek durumda olan firmaları seçer ve yeterlilik verir.

Teklif Aşaması : Teknik yeterlilik alan firmalar kapalı zarf içerisinde ihale keşif bedeli üzerinden yapacakları yüzdeler indirimleri içeren tekliflerini verirler. İlgili mevzuata göre en düşük teklifi vermek ihalenin alınması için yeterli değildir. Genelde ihaleye çıkan kuruluş ihaleyi teknik yeterliliği olan istediği firmaya vermekte serbesttir. Bazen ihale komisyonu en iyi teklifi veren birkaç firmayı özel olarak çağırarak ekstra indirim talep edebilmekte, teknik konulara ilişkin görüş alışverişinde bulunabilmektedir.

İhaleyi kazanan firmanın belirlenmesini müteakip teklif veren firmalara kazanıp kazanmadıklarına dair bildirim yapılmaktadır. Kazanan firmaya ihale şartnamesinde belirtildiği şekilde işin ve iş yerinin teslimi yapılmakta ve inşaa aşaması başlamaktadır.

Teminat Mektubu : Tunus'taki uluslararası ihalelerde genelde % 2 ila % 5 oranında Tunus yetkili makamlarınca muteber kabul edilen bir bankadan alınmış teminat mektubu istenmektedir.

Yatırımların Finansmanı : Tunus'ta yapılan kamu yatırımları ilgili kurumun bütçesine konan ödenekten ve/veya sağlanan dış kredilerle finanse edilmektedir. Tunus'ta dış finans kuruluşlarından sağlanan özellikle Avrupa Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma Bankası, Kuveyt Arap Kalkınma Fonu ve Suudi Arabistan Kalkınma Fonu, Afrika Kalkınma Bankası ve Dünya Bankası kaynaklarından sağlanan finansmanla yatırımların finansmanı tercih edilmektedir.

İhaleye katılan firmaların yapılacak işin finansmanında kullanılmak üzere orta veya uzun vadeli kredi sağlaması durumunda diğer katılımcılara göre büyük avantaj sağlamaktadır.

TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

Türkiye ile Tunus arasındaki ticari ilişkiyi geçmiş yıllar boyunca incelediğimizde, ticaretin ülkemiz lehine bakiye verdiği görülmektedir. 2000 yılında ikili ticarete Türkiye lehine dış ticaret fazlası 97 milyon ABD Doları iken, 2016 yılında dış ticaret fazlası 6 katın üzerinde artarak 696 milyon ABD dolarına ulaşmıştır.

Türkiye-Tunus Dış Ticaret Değerleri (1.000 Dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2000	162.271	64.842	227.113	97.429
2001	140.592	72.935	213.527	67.657
2002	121.141	71.800	192.941	49.341
2003	220.015	98.139	318.154	121.876
2004	256.162	100.409	356.571	155.753
2005	294.785	117.372	412.158	177.413
2006	324.893	150.094	474.987	174.799
2007	530.277	229.788	760.065	300.489
2008	778.098	365.381	1.143.480	412.717
2009	647.082	234.980	882.062	412.102
2010	713.631	280.720	994.351	432.911
2011	802.791	249.789	1.052.580	553.001
2012	796.738	195.624	992.362	601.114
2013	892.157	289.268	1.181.425	602.889
2014	915.092	196.697	1.111.789	718.394
2015	819.061	144.077	963.138	674.984
2016	910.720	214.382	1.125.102	696.338

Kaynak: TÜİK

İhracat

Tunus'a zeytinyağı işleme, unlu mamuller işleme tesisi makine ve ekipmanlarının uygun fiyat nedeniyle satılabildiği bilinmektedir. Tunus dış ticaret politikasının genel yaklaşımı ile de uyumlu olmak üzere, Tunus'a tekstil hammaddesi (iplik ve kumaş) ve tekstil makineleri, hububat (Tunus'un açığı bulunmaktadır), tütün ve mamulleri, demir-çelik ürünleri, metal eşya, otomotiv yan sanayi ürünleri, büro makineleri ve haberleşme cihazları, elektrikli ve elektriksiz makineler, ulaşım araçları ihraç edilmektedir.

2016 yılında Tunus'a ihracatımız bir önceki yıla göre artarak 910 milyon ABD Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında Tunus'a ihraç edilen belli başlı ürünler, pamuklu kumaşlar, demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller, petrol yağları, kağıt, karton, petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar, örme kumaş, eşya taşımaya ve insan taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, otomobiller, demir/ çelikten yassı mamuller ve profillerdir.

Türkiye'nin Tunus'a ihracatı kayıtlı rakamlarla sınırlı değildir. Buna paralel olarak, yılda 50 bini aşkın Tunus vatandaşı alışveriş ve/veya bavul ticareti amacıyla ülkemize gitmektedir. Kesin rakam bulunmama ile birlikte, bu kapsamda yapılan ticaretin miktarının yılda 150-200 milyon ABD Doları'na ulaştığı değerlendirilmektedir. Mevcut koşullarda "bavul ticaretinin" önümüzdeki dönemde belirgin biçimde azalması beklenmemekle birlikte, AB mevzuatına uyum sürecindeki yükümlülüklerimiz çerçevesinde tarafımızdan Tunus vatandaşlarına vize zorunluluğu getirilmesi halinde, bu ticaret olumsuz yönde etkilenebilecektir. Özellikle hazır giyim, deri ürünleri, başta altın olmak üzere ziynet eşyaları ile küçük elektrikli ev aletlerinin bavul ticaretine konu olmaktadır.

Türkiye'nin Tunus'a İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
	TOPLAM İHRACAT	915.041	819.061	910.720

5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. l geçe	59.676	49.643	54.850
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	2.952	6.685	35.673
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	5.360	5.329	35.532
4811	Kağıt, karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	38.936	26.653	35.264
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	60.205	79.303	34.046
6006	Diğer örme mensucat	21.546	20.704	25.093
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	33.815	31.276	23.720
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış	23.329	17.283	21.628
5211	Pamuklu mensucat (pamuk oranı < % 85 olan sentetik veya suni liflerle karıştırılmış olup m2. Ağırlığı	26.354	19.660	20.325
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanm	8.910	19.814	19.186
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	16.780	14.117	17.995
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	15.085	12.782	16.047
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	8.232	10.982	15.153
1206	Ayçiçeği tohumu	6.445	6.831	13.453
7604	Aluminyumdan çubuklar ve profiller	10.747	15.597	13.431
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül ve diğer ka	11.406	11.134	12.307
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıy	15.948	7.466	10.966
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	4.554	3.900	9.880
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	6.825	8.355	9.799
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	14.548	11.198	9.391
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	4.754	8.401	9.330
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	11.014	9.251	8.805
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme	10.261	5.273	8.742
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş olsun olmasın)	9.408	9.013	7.973
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	20.853	10.457	7.788
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler	9.133	9.255	7.742
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	7.980	7.640	7.540
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	7.982	3.737	7.092
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	12.482	6.060	6.846

5516	Suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat	6.632	6.659	6.155
7214	Demir veya alaşimsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra buru	7.668	5.567	6.007
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	7.520	4.748	5.947
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makinalar ve mekanik cihazlar	10.369	2.555	5.924
7228	Diğer alaşımli çelikten çubuk ve profiller;alaşımli veya alaşimsız çelikten sondaj işlerinde kullanı	5.184	5.796	5.107
7323	Demir veya çelikten sofrta, mutfak veya diğer ev işlerinde kullanılan eşya ve aksamı, yün, sünger, el	3.921	4.488	5.090
5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içerenler)(m2. Ağırlığı 200 gr. l ge	4.551	5.146	5.073
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	4.541	2.307	4.835
6305	Eşya ambalajında kullanılan torba ve çuval	3.913	5.430	4.808
7321	Demir veya çelikten sobalar, mutfak soba ve ocakları, barbekü, mangal, gaz ocakları vb ile bunların	7.991	8.662	4.670
0301	Canlı balıklar	2.770	3.809	4.273

Kaynak: ITC_Trademap

İthalat

Tunus'un önemli ihraç ürünlerinden fosfat türevleri karşılaştırmalı üstünlüğe sahip görülmektedir. Tunus aynı zamanda tarım ve kimya sektörüne ucuz hammadde sağlanması açısından önem taşımaktadır.

2016 yılında Tunus'tan yapılan ithalat bir önceki yıla nazaran artarak 214 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında Tunus'tan ithal ettiğimiz başlıca ürünler, azot, fosfor, fosforik asitler, TV alıcıları, ayakkabılar, pamuklu kumaşlar, elektrik panoları, , hurma ve kablolardır.

Türkiye'nin Tunus'tan İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
	TOPLAM İTHALAT	196.697	144.077	214.382
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	50.433	21.404	89.526
2809	Difosfor pentaoksit, fosforik asit ve polifosforik asitler	16.743	24.227	16.394
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	8.758	1.884	12.062
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deri	2.285	4.302	6.737
5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. l geçe	8.650	6.006	6.714
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler ve sayısal kontro	5.525	5.392	5.849
0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	3.822	4.959	5.668
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fibe	5.768	5.540	5.635

8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	3.974	3.987	4.364
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıy	6.460	4.121	4.024
3103	Fosfatlı mineral veya kimyasal gübreler	1.478		3.901
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş kü	37	5.014	3.821
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	2.168	2.368	3.144
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme	5.497	3.671	2.979
2835	Fosfinatlar, fosfonatlar, fosfatlar ve polifosfatlar	4.875	3.217	2.907
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	3.905	2.905	2.866
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)		8.270	2.723
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler, ku	3.424	2.733	2.579
2301	Et, sakatat, deniz hayvanı vs. (yemeye uygun olmayan) unu, pelleti, kıkırdakları (donyağı tortusu)	1.082	2.049	2.181
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	1.859	2.126	2.044
8471	Otomatik bilgi işlem mak. Bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüşt	4.195	1.211	2.039
8523	Sesleri ve diğer fenomenleri kaydetmeye mahsus diskler, bantlar, katı hal kalıcı depolama aygıtları,	2	68	1.681
0301	Canlı balıklar	1.887	1.912	1.646
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	1.998	1.823	1.262
8415	Klima cihazları (motorlu bir vantilatör ile nem ve ısıyı değiştirmeye mahsus tertibatı olanlar)	861	968	1.191
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	1.466	1.330	1.131
7616	Aluminyumdan diğer eşya	1.178	1.209	1.019
4203	Tabii veya terkip yoluyla elde edilen deri ve köseleden giyim eşyası ve aksesuarı	729	1.030	893
6112	Spor, kayak ve yüzme kıyafetleri (örme)	576	659	856
8526	Radar cihazları, hava-deniz trafiğine yardımcı telsiz cihazları ve uzaktan kumanda etmeye mahsus tels	486	901	853
3926	Plastikten diğer eşya	704	797	769
6206	Kadınlar ve kız çocuklar için bluzlar, gömlekler ve gömlek-bluzlar	568	555	768
6205	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler	1.446	702	744

9026	Sıvı ve gazların akış, seviye, basınç ve diğer özelliklerini ölçmeye veya muayenesine mahsus alet ve	515	671	742
9030	Osiloskop, spektrum analizörleri vb cihazlar; alfa, beta, gama, x-ışını, kozmik ve diğer ışınları öl	1.509	734	574
4202	Deri ve köseleden sandık, bavul, valiz, evrak çantası, seyahat eşyası, kılıf vb.	478	496	561
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar		174	544
8538	Esas itibariyle 85.35, 85.36 veya 85.37 pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam	399	587	540
8547	Elektrikli makina, cihaz, alet, elektrik tesisatları için izole edici bağlantı parçaları, borular vb	841	645	505
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri;vidalar;diş	1.231	968	501

Kaynak: ITC_Trademap

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Türkiye-Tunus Serbest Ticaret Anlaşması:

Türkiye ile Tunus arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler 2004 yılına kadar, Temmuz 1992'de Ankara'da imzalanan "Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması" çerçevesinde yürütülmüştür. 25 Kasım 2004 tarihinde imzalanan ve Temmuz 2005'te yürürlüğe giren Türkiye ile Tunus arasında bir Serbest Ticaret Alanı kurulmasını öngören Ortaklık Anlaşması, ekonomik ve teknik işbirliği hükümleri de içermektedir.

Türkiye-Tunus STA'sı sanayi ürünlerinde yedi ila dokuz yıl olmak üzere belirlenmiş iki ayrı liste temelinde tedrici olarak gümrük vergileri ve eş etkili vergilerin indirilmesini karara bağlamış, (Bu çerçevede, söz konusu vergilerin sanayi ürünleri için sıfırlanması süreci 1 Temmuz 2014'te tamamlanmıştır.)

Diğer taraftan, ülkemizle Tunus arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri düzenleyen anlaşmalar aşağıda yer almaktadır.

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Turizm İşbirliği Anlaşması	28.09.1981
Sivil Havacılık Anlaşması	07.05.1982
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	02.10.1986
Hükümetlerarası Daimi Komisyon Kurulmasına İlişkin Anlaşma	23.05.1989
Deniz Taşımacılığı Anlaşması	23.05.1989
Tarım Alanında İşbirliği Anlaşması	23.05.1989
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	29.05.1991
Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	15.07.1992
Kara Ulaştırma Anlaşması	25.03.2000
Sağlık ve Tıp Alanında İşbirliği Anlaşması	24.06.2000
Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	22.03.2001
Serbest Ticaret Anlaşması	25.11.2004
Sanayi İşbirliği Anlaşması	29.03.2005
Madencilik ve Jeoloji Alanlarında İşbirliği Anlaşması	01.02.2006
Ulaştırma Alanında Mutabakat Muhtırası	09.06.2008
Gümrük İşbirliği Anlaşması	02.12.2010
Türkiye-Tunus Dostluk ve İşbirliği Anlaşması	15.09.2011

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Anlaşmalar Gn. MD.lüğü

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Tunus Avrupa ile Arap dünyası arasında köprü oluşturan bir ülke olmakla övünç duymaktadır. Ülkenin resmi dili Arapçadır. Fransızca yaygın bir şekilde kullanılmakta ve iş hayatına hakim dil olarak kendini göstermektedir. Pek çok Tunuslu aynı zamanda Almanca, İtalyanca ve İngilizce de konuşmaktadır. Tunus Hükümeti son zamanlarda İngilizce öğretiminin yaygınlaştırılması konusuna önem vermektedir.

Para Kullanımı

Tunus mevzuatına göre, 5.000 Tunus Dinarı'nın (yaklaşık 3.700 ABD Doları veya 2.600 Euro) üzerindeki dövizle ülkenin terki öngörülüyorsa, girişte deklarasyon yapılması zorunluluğu bulunmaktadır.

Tunus'a girişte deklarasyon yapılmaması halinde, ülkeden çıkışta dövize el konulmakta, dövizin kaynağına ilişkin yeterli kanıt sunulması halinde dahi dövizin iadesi mümkün olmamaktadır. Bu itibarla vatandaşlarımızın madur olmalarını teminen Tunus'a giriş yaptıkları sırada gümrüklü alanı terketmeden önce yanlarında bulunan dövizi Tunus Gümrük yetkililerine deklare etmeleri, seyahatleri esnasında da deklarasyon belgesini özenle muhafaza etmeleri önem arz etmektedir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Türk işadamları için vize zorunluluğu yoktur. Oturma ve çalışma izni İçişleri ve İşçi ve Sosyal İlişkiler Bakanlığı'ndan alınmaktadır. Oturma izni için yerel polis birimlerine başvurmak gerekmektedir. Kanuna göre bu izinler bir yıl süre ile verilmekte ve bir yıl uzatılabilmektedir. Bütün bu faaliyetler zaman ve emek gerektirmektedir.

Bir yabancı için ücretli bir işte çalıştırılabilmesi için bir kez uzatılabilen ve bir yılı geçmeyen bir süre için bir iş akdi yapılmalı Tunus Mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan çalışma izni alınmalı bu izne istinaden İçişleri Bakanlığı'ndan oturma müsaadesi alınmalıdır. Yüzde yüz ihracatçı firmalar basit bir bildirimle yönetici pozisyonunda 4 yabancı uyruklu personel istihdam edebilirler 4 kişiden fazlası için Tunus Mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmektedir.

Tunus'ta iş yapan firmalara genellikle vasıfsız yabancı işçi çalışması müsaade edilmezken yapılan işin niteliğine göre bazen değişik uygulamalarda da olsa genel olarak her 4 yerli kalifiye işçiye (mühendis yönetici teknisyen vb) karşılık sadece 1 yabancı kalifiye işçiye çalıştırılmasına izin verilmektedir

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Resmi Tatiller:	Dini Tatiller :
1 Ocak Yılbaşı Tatili	Ramazan Bayramı 2 gün
20 Mart Bağımsızlık Günü	Kurban Bayramı 2 gün
21 Mart Gençlik Bayramı	Mevlüt Kandili 1 gün
9 Nisan Şehitler Günü	Hicri Yılbaşı 1 gün
1 Mayıs İşçi Bayramı	
25 Haziran Cumhuriyet Bayramı	
13 Ağustos Kadınlar Günü	
7 Kasım Değişim günü	

Çalışma Saatleri

Resmî Kuruluşların Çalışma Saatleri: Pazartesi-Perşembe günleri 09:00-13:00 ila 14:30-17:45, Cuma ve Cumartesi günleri ise 09:00-14:00 saatleri arasındadır. Ramazan ayında ve yaz döneminde (Temmuz-Ağustos ayları) resmî kuruluşlar 08:00-14:00 saatleri arasında yemek arası vermeden çalışmaktadır.

Finans sektöründe haftalık çalışma süresi Pazartesi-Cuma olmak üzere 5 gündür. Bazı kuruluşlar ek olarak Cumartesi günü de 10:00-13:00 saatleri arasında da çalışmaktadır.

*Ramazan ayı boyunca 08 :00-14 :00 saatleri arasında çalışılır.

THY, Türkiye (İstanbul) ile Tunus arasında haftanın her günü sefer düzenlemektedir.

Yerel Saat

Türkiye'den 1 saat geridir.

Telefon Kodları

Tunus ülke telefon kodu: +216

Şehir Telefon Kodları:

Tunis 71

Nabeul 72

Sousse 73

Sfax 74

Gabes 75

Gafsa 76

Kairouan 77

Kef 78

Ticaret Başmüşavirliği

Adres: Turkish Embassy Office

of the Commercial Counsellor

Lot No:4, Avenue Hédi Karray,

Centre Urbain Nord,

1082 Tunis/TUNUS

Tel: 00 (216) 71 753 212, 71 752 506

Fax: 00 (216) 71 766 988

E-posta:tunus@ekonomi.gov.tr

Web Sitesi: Tunus Ticaret Müşavirliği